

Kristi herravälde över hela livet

Barry Seagren

Kristi herravälde över hela livet (Kol 3:17) är en av de saker som ingen kan opponera sig mot. Ingen tror på att Kristus är herre bara över halva livet. Men det är ändå inte så okomplicerat som man kan tro. Varför inte? Därför att i västerländsk kultur finns det en klyfta mellan det religiösa eller heliga, och det sekulära, en skarp uppdelning som har berört oss djupt. Det är en splittring som kommer till uttryck på många sätt, skriver pastorn Barry Seagren. Ett av de sätt som detta uttrycks i kulturen att beskriva religiösa övertygelser som tar plats i det offentliga för att ”tvinga sin religion på någon annan”.

Den vanligaste uppdelningen i den västerländska kulturen är mellan det heliga och det sekulära. Religiösa eller andliga ting finns på ena sidan, och vardagliga områden brukar finnas på den andra. Ett annat sätt att uttrycka splittringen är att det privata ställs mot det allmänna. Religion är väl okej, men det är en privatsak, och den måste hållas privat. Att låta den intränga på det offentliga området kallas för att ”tvinga sin religion på någon annan”.

Skådespelaren Christopher Reeve fällde den här kommentaren om stamcells forskning: ”När offentliga politiska frågor debatteras, så ska inga religioner finnas med i bilden”. Du kan med andra ord få ha din religion, om du nu behöver det, men håll den för dig själv. Reeves uttalande är riktigt lurigt, för det som det egentligen innebär är att en religion faktiskt får vara med i bilden, men bara den, nämligen sekulär humanism.

Ett annat exempel är när man får höra att ”Jaha, det är kanske sant för dig, men det är inte sant för mig”. Där kommer splittringen igen: religion är privat sanning, inte offentlig sanning. Och

så ett tredje exempel: ni minns kanske att när Tony Blair och George W. Bush träffades för att diskutera Irakkriget, så hetsade pressen upp sig rätt ordentligt över att de två ledarna skulle ha brett tillsammans. Varför då? För att ens religion är en privatsak, och den får inte påverka ens offentliga liv.

En annan form av klyfta är den mellan religion och vetenskap, eller mellan värderingar och fakta. Fakta är sådant som finns där ute, objektivt, som alla vet om; värderingar är något personligt, subjektivt, som var och en har för sig själv. Vetenskapen har hand om fakta, religionen har hand om värderingar. Och aldrig mötas de två.

Det är därför Richard Dawkins blir så upprörd över kreationism eller Intelligent Design. Kreationism bygger på religiösa värderingar, i alla fall enligt honom, medan evolutionsläran är vetenskaplig och rationell. Därför har kreationismen ingen plats i skolorna. Även kristna har tagit till sig detta. Jag läste om en religionslärare på ett kristet gymnasium, som ritade ett hjärta på ena sidan av svarta tavlan och en hjärna på den andra.

Hon påpekade sedan att vi använder hjärtat i religionen, medan vi använder hjärnan i vetenskapen. Tragiskt nog var det bara en enda flicka i klassen som opponerade sig.

Samma uppdelade livsmentalitet syns bland kristna i form av det andliga mot det icke-andliga, eller själen mot kroppen. Uppfattningen är att det finns vissa områden i livet som är viktiga för Gud, sådant som bön och bibelläsning och evangelisation. Sedan finns det andra saker som kan-

”Det är den här klyftan som gör att kristendomen hålls instängd i ett pyttelitet religiöst område, helt privat och fullständigt intetsägande och inaktuell.”

ske är nödvändiga men inte andliga, och som inte spelar lika stor roll för Gud: exempelvis utbildning eller affärer eller konst eller vetenskap. Sådant är också bra, men det finns saker som Gud gillar ännu bättre. De mest andliga kristna börjar därför att ”tjäna”, medan de övriga bara är någon sorts hjälppersonal. Jag har läst om

läkare som lämnat sjukvården för att tjäna Herren, och det verkar galet. Kan inte sjukvården vara ett utmärkt sätt att tjäna Herren?

Det är den här klyftan som gör att kristendomen hålls instängd i ett pyttelitet religiöst område, helt privat och fullständigt intetsägande och inaktuell. Det är den klyftan som tar bort evangeliets kraft att genomsyra hela våra liv, och dess kraft att utmana och försona hela vår kultur. Den sekulära världen förstärker det hela genom att tala om för oss att vi är de enda som har en religion. Vi är religiösa – de är normala. De har ingen religion. Vi kan behålla våra religiösa grejer om vi vill, så länge vi bara håller dem privata. Jag vill gärna citera en enastående bok av Nancy Pearcey, *Total Truth*:

”När den offentliga sfären skärmas av som en religionsfri zon, blir våra liv splittrade och fragmenterade. Arbete och offentligt liv töms på and-

lig betydelse, medan de andliga sanningar som ger våra liv dess djupaste mening degraderas till nöjesaktiviteter, som bara är lämpliga på fritiden. Evangeliet spärras in, berövas sin kraft att genomsyra hela livet. Hur bryter vi oss fria? Genom att upptäcka en världsbild som förenar både sekulärt och heligt, offentligt och privat, inom en enda ram. Genom att förstå att allt ärligt arbete och kreativ företagsamhet kan vara en giltig kallelse från Gud. Och genom att inse att det finns bibliska principer för alla arbetsområden.” (s 65)

Hon säger att vi bryter oss fria genom att upptäcka en världsbild. Vad syftar det på? Vad är en världsbild?

Den som kan hjälpa oss här är Abraham Kuyper (1837–1920). Han var en anmärkningsvärd man, som i olika perioder var kansler vid Vrije Universiteit Amsterdam (som han också grundade), ledare för sitt samfund och Hollands premiärminister. Kuyper har sagt något som man ofta hör citeras: ”Det finns inte en enda kvadratcentimeter i hela mänsklighetens rike om vilken Kristus inte ropar ut ’Den tillhör mig!’”

Kuyper lärde ut att den kristna tron inte bara handlar om personlig frälsning – den är en världsbild. Med det menade han en allomfattande, sammanhängande verklighetsuppfattning, en syn på världen där Gud står i centrum, en syn som får långtgående följder på alla livets områden. Det är den lins vi ser allting genom; den formar de val vi gör och de liv vi lever. Den kristna världsbilden är ett fullskaligt sanningssystem, och står i stark kontrast till konkurrerande världsbilder som marxism, islam eller sekulär humanism.

Vilka är inslagen i den kristna världsbilden?

- Den bibliske Guden. En Gud som är oändlig, personlig och treenig. En Gud som är kung över sitt universum.
- En SKAPELSE som formats med ett syfte. En meningsfull värld som skapats medvetet av Gud, i motsats till en meningslös värld som utvecklats av en slump.
- Människor som är skapade till Guds avbild.

- SYNDAFALLET som en historisk händelse, den punkt då synd och lidande och död kom in i Guds goda värld. Vi lever nu i ett förstört universum.

- En fullständig FÖRSONING i Kristus. Jesus dog inte bara för att föra människor till himlen, utan för att återupprätta och förnya hela Guds skapelse. Den försoningen är partiell just nu, men kommer att bli strålande fullständig när han kommer tillbaka.

Det är pelarna i den bibliska världsbilden. Om man vill göra det ännu enklare, kan man bara rikta in sig på de tre orden som står med stora bokstäver: Skapelse, Syndafall, Försoning. Det är faktiskt just de tre problem som alla världsbilder måste ta sig an: Hur började alltihop? Vad är det som är fel just nu? Hur kan man göra det bra igen?

Kuyper lade fram följderna av en biblisk världsbild på olika områden, däribland teologi, politik, vetenskap och konst. Han följde helt enkelt den bibliska befallningen att göra ”varje tanke till en lydiga fånge hos Kristus” (2 Kor 10:5). Jag minns att jag läste Kuyper för 40 år sedan och tyckte att det var riktigt spännande. Det gav mig ett väldigt begrepp om Gud och om biblisk tro och hur relevant den är för hela livet. Det gav mig en bättre förståelse av den försoning vi har i Kristus. Det gav mig också en stor tillit till den kristna tron som ett stabilt sanningssystem, som kan mer än att bara mäta sig med alla de konkurrerande världsbilderna. För många av oss har Francis Schaeffer varit den som hjälpt oss att förstå de här sakerna, men alltsammans fanns redan hos Kuyper. Och om ni vill ha något mer aktuellt, rekommenderar jag *Total Truth* av Nancy Pearcey. Den är verkligen enastående, och fördelen med den boken jämfört med Schaeffer är att hon är rejält uppdaterad, välformulerad och lätt att förstå.

En del av den bibliska världsbilden som Pearcey betonar är det som kallas för ”det kulturella mandatet”, 1 Mos 1:28. Det är Guds första befall-

ning till människorna: ”Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Härskas över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden.”

Det är praktiskt att dela upp detta i två delar:

- Var fruktsamma och föröka er: utveckla den sociala världen. Här är mandatet att bygga upp familjer, samhällen, skolor, förvaltningar, lagar.

- Lägg jorden under er: använd er av naturen. Här är mandatet att plantera grödor, bygga broar, designa datorer.

Vi sattes här för att göra något av Guds värld. Vårt ursprungliga syfte var att skapa kulturer, bygga upp civilisationer – ingenting mindre. Förstår ni vad det betyder? Det betyder att våra jobb inte är någon andra

klassens verksamhet, något man bara gör för att få mat på bordet.

Det är den höga kallelse som vi ursprungligen skapades för. Det är därför som våra jobb, och hur vi utför dem, spelar roll för

Gud. Arbete är vårt sätt att fullfölja det kulturella mandatet. Och vi kan gå längre – vårt arbete kan också vara försonande. Vårt arbete kan vara vårt sätt att motverka den skada som gjorts av syndafallet, och det ingår därför i Kristi större försoningsverk.

Problemet är alltså det uppdelade livet, klyftan mellan heligt och sekulärt. Svaret är att tänka i termer av världsbild, att förstå kristendomen som ett totalt sanningssystem. Hur är det då med tillämpningen? Värdet av ett världsbildstänkande ligger i hur vi personligen tillämpar det, och det i sin tur innebär att vi måste lära oss sätta alla aspekter av våra liv under Jesu Kristi herravälde.

Jag ska försöka att smidigt föra oss över på tillämpningens område med en fråga. Min gode vän Dick Keyes brukar tala om det här ämnet, och då frågar han: Vad är mer andligt, att be eller

”Svaret är att tänka i termer av världsbild, att förstå kristendomen som ett totalt sanningssystem”

att diska? Svaret är att det beror på om det är din egen tur att diska!

Ni förstår, allting är andligt utom det som verkligen är synd. En del kanske säger att ”ja men jag kan ju be medan jag diskar”, ungefär som om

”Vardagslivet spelar roll för Gud. Hela livet är andligt utom det som verkligen är synd.”

bönen ursäktar diskandet. Men det är inte så jag menar. Vardagslivet spelar roll för Gud. Hela livet är andligt utom det som verkligen är synd. Reformatorerna

upplevde detta mycket starkt, eftersom de kämpade för att göra sig fria från ett romersk-katolskt system där det fanns en kraftig uppdelning mellan heligt och sekulärt. Martin Luther uttryckte det bra när han sade att blöjbyte på en bebis var mer andligt än något han någonsin hade gjort i ett kloster.

Hur tillämpas Kristi herravälde på studenter? Förut brukade jag då och då tala på kristna studentföreningar på universiteten. Jag var för det mesta nedstämd när jag kom hem, eftersom det verkade som det enda studenterna verkligen var intresserade av var att sjunga refränger med händerna i luften. Talarinslaget var bara lite förströelse. Ett av huvudsyftena med en kristen studentförening borde väl vara att hjälpa studenterna hantera de intellektuella utmaningar man möter under en högskoleutbildning – men jag kände att många av de här studenterna hade svalt hela klyftan. De tog inte med sig sin tro in i klassrummet, och de tog inte med sig hjärnan in i kyrkan. Deras kristendom var en liten personlig sak mellan dem och Gud. De uppfattade inte kristendomen som en stabil världsbild som kunde motstå det de fick lära sig på sina kurser. De förstod inte betydelsen av att älska Gud med själen lika väl som med hjärtat.

Hur tillämpas Kristi herravälde på arbete? Jag ska citera Nancy Pearcey igen:

”De flesta av oss går på uppfattningen att man för att tjäna Gud i första hand måste jobba i kyr-

kan. Om vi hamnar i andra branscher, så tror vi att tjänsten för Gud innebär att vi lägger på religiösa aktiviteter ovanpå de uppgifter vi redan har. Men vad blir det då av själva yrket? Är vårt arbete bara en materiell nödvändighet, något som gör att vi får mat på bordet men som inte har någon ingående andlig betydelse? ... De flesta känner inte ens till vad det innebär att ha ett kristet perspektiv på sitt arbete, ... [förutom att] uppträda moraliskt på jobbet.”

För flera år sedan provade vi någonting i våra gudstjänster som kallades ”Kristna på arbetet”.

Det verkade inte riktigt rätt att missionärerna var de enda som fick rapportera om hur de tjänade Gud. Hade inte alla de andra något att bidra med? Så en gång i månaden bad vi någon som hade ett mer traditionellt jobb att rapportera till oss. Det var ett enkelt sammandrag: berätta vad du sysslar med, och hur dina kristna värderingar påverkar ditt sätt att göra det. Vad vi fick, med ytterst få undantag, var något i den här stilen: ”Jag jobbar som hundfångare, mitt jobb är väldigt stressigt, jag försöker vittna för mina kollegor, ni kan väl be för mig.” Det var knappt någon som hade tänkt igenom hur de kunde ära Gud genom jobbet i sig.

Ett annat exempel: På vårt senaste församlingsmöte på internatskolan Bohunt, talades det mycket om pastor Jim Downies gudomliga kallelse och våra högtidliga löften. Det störde mig. Vad hände med uppfattningen om att Kristus är herre över hela vårt liv? Vad hände med uppfattningen att det inte nödvändigtvis är mer andligt att vara pastor på Bohunts skola än att vara vaktmästare på Bohunts skola? Det såg ut som att pastor Jim

”För flera år sedan provade vi någonting i våra gudstjänster som kallades ”Kristna på arbetet”. Det verkade inte riktigt rätt att missionärerna var de enda som fick rapportera om hur de tjänade Gud.”

hade en kallelse, medan *vaktmästare* Tom Harding bara hade ett jobb.

Även detta var något som reformatörerna tog upp. Ett av engelskans ord för yrke är "vocation" – från latinets *vocatio*, kallelse. På medeltiden användes den benämningen enbart för religiösa arbeten, till exempel för präster, munkar och nunnor. Martin Luther använde avsiktligt samma ord för alla jobb. Han lärde ut att alla arbeten kan vara en "kallelse" från Gud, och att det gäller för handelsmän, bönder, vävare och hemmavarande föräldrar lika mycket som för präster och missionärer.

Låt mig utveckla det här lite närmare. Jag ska ta John Kirby som exempel. John driver sitt eget småföretag. Hur utövar han Kristi herravälde på jobbet? Ja, kanske genom att inte fiffla med bokföringen och inte utnyttja sina anställda och inte bedra sina kunder, och det är jag säker på att han inte gör. Men sedan då? Hur är det med jobbet i sig? John designar och bygger specialanpassade kök. Hur kan det ära Gud? Att tillämpa en kristen världsbild på hans arbete innebär att han får fråga sig själv några saker: Vad står det i Guds ord om familjer, om våra hem, om mat, om att äta tillsammans? Och har det några betydelser för hur jag gör mina kök?

Ett annat exempel är Steve Read. Steve sysslar med återvinning. Om han nu går till jobbet i egenskap av panteist, så tänker han: "Gud är allt och allt är gud; jag är en del av naturen och naturen är en del av mig. Vår roll som människor är bara att smälta in och lämna så få avtryck som möjligt." Den världsbilden kan påverka hans principiella beslut. Men om Steve går till jobbet i egenskap av kristen, så tänker han: "Vi har getts styret över Guds skapelse, men det finns en skillnad mellan ansvarsfullt styre och syndfull exploatering." Den synen kan påverka på ett annat sätt.

Nu påstår jag inte att Bibeln talar om för oss exakt hur vi ska designa kök och utföra återvinning. Självklart inte. Men det jag menar är att så fort vi inser att kristendomen är en världsbild, så börjar vi försöka tänka igenom vad den medför i

allt vi gör, och det är en avgörande del i att utöva Kristi herravälde över hela vårt liv.

Ett sista exempel. Några av er är lärare. Vad är en kristen lärare? Någon som ber för sina elever och försöker dela med sig av sin tro till kollegorna, och sedan lär ut samma saker på samma sätt som alla andra gör? Nej. Att utöva Kristi herravälde innebär att man tänker till djupt och bibliskt på vad man lär ut och hur man lär ut det.

Vad är mitt syfte med allt detta? Det är inte att förminska värdet av bibelläsning eller bön eller evangelisation – inte alls. Det är snarare att bekräfta att hela livet har ett värde, att överbygga den där klyftan, att ge oss en vidare syn på Gud och hans sanning, och att hjälpa oss tjäna och ära Gud i allt vi gör. Jag ska avrunda med att återgå till Kolosserbrevet 3:17: "Låt allt vad ni gör i ord eller handling ske i herren Jesu namn och tacka Gud fadern genom honom."

Barry Seagren är pensionerad pastor och tidigare medarbetare inom L'Abri, och bor i Greatham i England.

Svensk översättning: Carl-Henrik Hammarlund.

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) månatliga artikelserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.